

RUSYA FEDERASYONU'NUNDA İŞSİZLİĞİN ÖZELLİKLERİ VE MÜCADELE YOLLARI

Akif ABDULLAH*
Tahire HÜSEYİNLİ**
Semih Serkant AKTUĞ***

ÖZET

Bir ekonomideki işgücü seviyesi ile işgücünün iş bulup çalışan kısmını ifade eden "istihdam seviyesi" arasındaki farktan meydana gelen, iş aradığı halde iş bulup çalışamayan işgücü günümüzde toplumun en önemli sorunlarından biri gibi hem toplumsal hem de bireysel olarak ülkelerde derin etkiler bırakmaktadır. Bu sorun fakir ve geri kalmış ülkelerin yanı sıra gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin gündeminden düşmemekte, işsizliği önlemek veya hiç olmazsa azaltmak için çözüm yolları aranmaktadır. Rusya tarihinde özellikle de 19. yüzyılda sık sık yaşanan iktisadi krizler işsizlikle beraber sefaletin artmasına sebep olmuş ve bu durum ideoloji cereyanların hazırlanmasına ve yayılmasına sebep olmuştur. Ülkede geçmiş yıllarda ve günümüzde iktisadi gelişme planlarında, ülkenin çalışma politikası kapsamında yeraltı ve yerüstü kaynakları ile birlikte insan gücünün de tam olarak değerlendirilerek sorunun çözümü amaçlanmıştır. Çalışmamızda son birkaç yılı kapsayacak istatistik veriler çerçevesinde Rusya'da işsizlik incelenmiş ve işsizliğin önlenmesi yönünde yapılan mücadeleler açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: İşsizlik, Rusya Federasyonu, Ekonomi, İş, İstihdam

ABSTRACT

"Unemployment" is the workforce which is the result of difference between the workforces and "employment level" of that part of the workforce who was able to find a job in one economy, also it's the workforce who was unable to find a job and get employed. From the past up to date unemployment was one of the most important problems of the society and had strong impacts on living of individuals. This problem even today continues to be on the agenda of developed and developing countries together with poor and undeveloped countries, globally specialists are looking for the solution possibilities for overcoming the unemployment or at least minimize it. Economic crisis that had often occurred in Russian history, especially in XIX centu-

---

* Yrd. Doç. Dr., Afyon Kocatepe Üniversitesi, Emirdağ MYO.

** Dr., Çalışma ekonomisi uzmanı.

*** Yrd. Doç. Dr., Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi.

ry resulted in increase of poverty together with unemployment and this situation assisted the development and spread of ideological flows. In the past and today it has been aimed to solve the problem by fully considering the human workforce together with surface and underground sources of the country under the policy of employment in economic development plans. We tried to investigate the unemployment situation in Russia according to statistical data and we also tried to bring light to the struggles for overcoming the unemployment problem.

Keywords: Unemployment, Russian Federation, Economy, Job, Employment

Günümüzde uluslararası bir nitelik taşıyan Uluslararası Çalışma Örgütü'nün tanımı ülkelerce işsizliğin tanımlanmasına ışık tutmaktadır. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 13. Çalışma İstatistikçileri Konferansında kabul edilen kararda işsizliğin uluslararası tanımı üç unsur üzerine oturtulmuştur. Bu unsurlar işsiz olma, halen çalışmaya elverişli bulunma, bir iş talep etme şeklinde sıralanmakta ve ancak bu üç unsuru birlikte taşıyanlar işsiz kabul edilmektedir. (Taş vd. 2012: 7) Rusya Federasyonu yasalarına göre ise, herhangi bir işi ve kazancı olmayanlar, uygun iş bulmak amacıyla İstihdam Hizmetleri Servisine kaydolanlar, iş arayanlar ve çalışmaya başlamak için hazır olan ve çalışabilir durumdaki vatandaşlar işsiz kabul edilmektedirler. (Breev 2005: 37)

Günümüzde ekonomi uzmanları işsizliği piyasa ekonomisinin doğal ve ayrılmaz bir parçası olarak görmektedirler. İşsizlik çeşitlerinin ayırım kriterlerini bir kural olarak, onun oluşumu ve süresi belirlemektedir. Ayrıca işsizliğin çeşitleri nedenlerini açıklayan yapısal, friksiyonel ve konjonktürel şeklinde tanımlanmakla birlikte, birçok yazarlarca ek olarak gizli ve mevsimsel şeklinde işsizlik tanımı yapılmıştır. (Prokorov vd. 1999: 47) İşsizlik türlerinin her birine göre ayrı ayrı mücadele yöntemleri geliştirilmektedir. Bu konuya işsizlikle mücadele politikaları başlığı altında daha geniş yer verilecektir.

Rusya'da ekonomi ve siyasette ortaya çıkan derin kriz, sosyal ve etnik gerilimlerin büyümesine, toplumsal-siyasi faaliyetlere, mesleki ve aile ilişkilerine son derece olumsuz etkileri olmuştur. (Abdullah 2013: 68) Nitekim bu ortamda en önemli sorunlardan biri de işsizliktir ki, toplumun değişik gurupları bundan nasibini almıştır. Bazı yazarlarca ülkede işsizlik sorununu "özellikle mali durumu zor olan ve bu ve iş arayan ev hanımları, emekliler ve öğrenciler tarafından tırmandırıldığı" ifade edilmiştir. (Ananyev 2000: 86) İstihdam Hizmetleri Servisinin değerlendirmelerine göre işsizliğin artışı toplumun farklı kesimlerini etkileyecek ve aşağıda belirtilen unsurların oluşmasına neden olacaktır:

- İşsizlere baskı (emeklilik yaşı gelmiş ancak hala çalışmayı düşünen işsizlere erken emeklilik için baskı yapılması, erkekler için emeklilik 58 yaş, kadınlar için emeklilik 53 yaş),
  - Kısmi zorunlu işsizlik (azaltılmış çalışma saatleri, azaltılmış çalışma haftası, uzatılmış tatil),
  - Koşullu işsizlik (geçici işler),
  - Geçici işsizlik (annelik izni, çocuk, engelli çocuk, ağır hasta ve yaşlıların bakımı),
  - Potansiyel işsizlik (malullüğe ayrılma nedeniyle),
  - Üretimdeki zararlı ve tehlikeli çalışma koşullarından dolayı kadınların işten çıkarılmasından doğan işsizlik,
  - Yapısal işsizlik (işletmenin yeniden yapılanması, kapanması ya da iflası),
  - Zorunlu işsizlik (işletmede üretimin askıya alınmasına yol açan hammadde, enerji ve diğer bileşenlerin yetersizliği),
  - Emegın verimliliğinin ve yoğunluğunun artması nedeniyle oluşan işsizlik,
  - Ordunun yeniden yapılandırılması, yedeğe alınma veya terhis nedeniyle oluşan işsizlik,
  - Yurtdışından Rusya Federasyonu'na dönen askeri personel ve danışmanların aile üyelerinin işsizliği,
  - Üretimi durmuş kentsel fabrikalar ve dönüşümle ilgili olarak kapalı şehirlerdeki işsizlik,
  - Birincil işsizlik (lise, meslek okulu, yükseköğretim, üniversite mezunları),
  - Genç işsizliği, okullardan (eğitim kurumlarından) uzaklaştırılanlar veya kendi istekleriyle öğrenimlerine son verenler,
  - Mesleki niteliklerin eksikliği nedeniyle oluşan işsizlik,
  - Farklı bir meslek edinme veya yeniden eğitim isteksizliği ya da yetersizliği nedeniyle oluşan işsizlik,
  - Zorunlu göç nedeniyle (mülteciler) oluşan işsizlik,
  - Yurtdışında uzun vadeli sözleşmelerle çalışmış uzmanların işsizliği,
  - Cezaevinden çıkanların işsizliği,
  - Uzun bir aradan sonra çalışmaya devam etmek isteyenlerin işsizliği,
  - Doğal afetler ve olağanüstü olaylar nedeniyle oluşan işsizlik (kazalar, depremler, seller, işletmelerin ve kurumların bombalama ve askeri eylemler nedeniyle yıkımı hallerinde oluşan işsizlik).

Öte yandan her ülkede olduğu gibi Rusya Federasyonu'nda da nüfusun gönüllü işsizlik olarak tabir edilen çalışmak istemeyen belli bir bölümü vardır. Bu grup devletin sürekli bakmakla yükümlü olduğu İstihdam Hizmetleri Servisine işsiz olarak tescil edilmezler. Toplumun bu kesimi birkaç milyon kişiye ulaşmış olsa da resmi olarak işsiz sayılmadıkları için işgücü piyasası üzerinde baskı oluşturmayacaktır. Ancak maddi gelirleri olmadığından dolayı destek almak zorunda kalacaklardır ki, bu da bütçe üzerinde sürekli

baskı yaratacaktır. İkinci grup, doğrudan ya da dolaylı olarak yeraltı (suç) dünyasıyla ilişkilidir. Devletin suçla mücadele sırasında suç çetelerine katılan insanlar işsizler ordusunu doldurmaktadırlar. Üçüncü grup, varlıklı insanlar olup, ancak onlar hiçbir yerde çalışmamaktadırlar ve resmen de işsiz sayılmamaktadırlar. (Rofe vd.2007: 116)

1. Rusya'da İşsizliğin Özellikleri

1.1. İşsizlik Göstergelerine Genel Bakış

Rusya Federasyonu 83 federal bölgeden ve iller, ilçeler, şehirler ve bölgelerden oluşan dünyanın en geniş ülkesidir. Federal bölgenin her biri, kendi tarihine, hükümetine, kaynaklarına, nüfus ve ekonomisine sahip ve bu nedenle de her bölgede işsizlik oranları da farklı çıkmaktadır. Rusya Federasyonu kaynaklarına göre ekonomik aktif nüfus verilerinin tüm ülke genelinde kullanılabilirliğini arttırmak amacıyla, istihdam ve işsizlik göstergelerinin ortalama son üç aylık bilgileri esas alınmaktadır. (Zanyatosti Naseleniya v Rosii)

Rusya Federal İstatistik Kurumunun (Rosstat) verilerinden yola çıkarak 2012 yılı Temmuz, Kasım ve Aralık aylarındaki işsizlikle ilgili verileri değerlendirmek mümkündür. 2012 yılı Temmuz ayında Rusya'da işsizlerin yaş ortalaması 33,7 olmuştur. Rusya Federasyonu'nda 2012 yılı Temmuz ayında toplam işsiz sayısı 4,1 milyon olmuştur. 25 yaşına kadar genç işsizlerin oranı %33,7, 15-19 yaş arası işsizlerin oranı % 7,8, 20-24 yaş arası işsizlerin oranı ise % 25,8'dir. İşsizler arasında %39,2 oranında olan kesimin iş arama süresi 3 ayı aşmamaktadır. İş arama süresi 3 ayı aşmayan işsizlerin oranı % 32,5'tir. Bir yıl ve daha fazla süreli iş arayan yani uzun süreli işsizlerin oranı % 27,7'dir.

Çalışmak için bir yıl ve daha fazla süreli iş arayan işsizlerin oranı % 29,4'tür. İşsizler arasında 2012 yılı Temmuz ayındaki verilere göre tüm işsizlerin % 44,9'unu kadınlar oluştururken, tüm işsizlerin % 61'lik kısmı kentsel nüfusa aittir. (ROSTTAT, v Noyabre 2012).

2012 yılı Temmuz ayında kırsal kesimdeki işsizlik, kentsel kesimdeki işsizlikten 1,9 kat fazla gerçekleşmiştir. Kırsal nüfus içinde uzun dönemli işsizlerin oranı % 35 iken, kentsel nüfus içindeki uzun dönemli işsizlik oranı ise % 25,8'dir. İşsizler arasında herhangi bir iş deneyimine sahip olmayan kişilerin oranı % 34,4'tür. 2012 yılı Temmuz ayı göstergeleri, 2011 yılı Temmuz ayı göstergeleri ile karşılaştırıldığında işsizlerin sayısı 221 bin kişi ya da % 13,5 oranında azalarak 1,4 milyon kişi olmuştur. Hiçbir iş deneyimi olmayan işsizlerin % 7,1'ni 20 yaş altı gençler, % 52,2'sini 20-24 yaş arası gençler ve % 15,2'sini ise 25-29 yaş arası gençler oluşturmaktadır.

2012 yılı Temmuz ayı verileri, 2012 yılı Haziran ayı ile karşılaştırıldığında 2012 yılı Temmuz ayında istihdam edilen nüfus 48 bin kişi veya % 0,1 oranında artmıştır. İşsizlerin sayısı ise 20 bin kişi veya % 0,5 oranında azalmıştır. 2012 yılı Temmuz ayı verileri, 2011 yılı Temmuz ayı ile karşılaştırıldığında istihdam edilen nüfusun 648 bin kişi veya % 0,9 oranında arttı-

ğı, işsizlerde ise 889 bin kişi veya % 17,7 oranında azalma olduğu görülmektedir.

ILO kriterlerine göre sınıflandırılan işsizlerin toplam sayısı içinde İstihdam Hizmetleri Servisine kayıt yaptıranların sayısı 3,8 kat artmıştır. 2012 yılı Temmuz ayı sonunda İstihdam Hizmetleri Servisine kayıt yaptıran işsizlerin sayısı 1.127.000 kişi olup aynı yılın Haziran ayı ile karşılaştırıldığında bu rakam % 3,6 oranında düşmüştür. İstihdam Problemlerini Araştırma Kurumunun verilerine göre 2012 yılı Temmuz ayında işsizlerin % 71'lik kısmı İstihdam Hizmetleri Servisinin yardımı olmaksızın kendi imkanlarıyla iş aramışlardır (2011 yılı Temmuz ayında bu oran % 65'dir). 2012 yılı Temmuz ayında işsiz erkeklerin % 24, 9'luk kesimi İstihdam Hizmetleri Servisinin yardımıyla, işsiz kadınların ise % 34,1'lik kısmı da benzer olarak bu hizmetten yararlanarak iş bulmaya çalışmışlardır. İş aramada en çok tercih edilen başvuru yolu olarak dost, akraba ve arkadaş yöntemleriyle iş arayanların oranı 2012 yılı Temmuz ayında % 60,8 olmuştur.

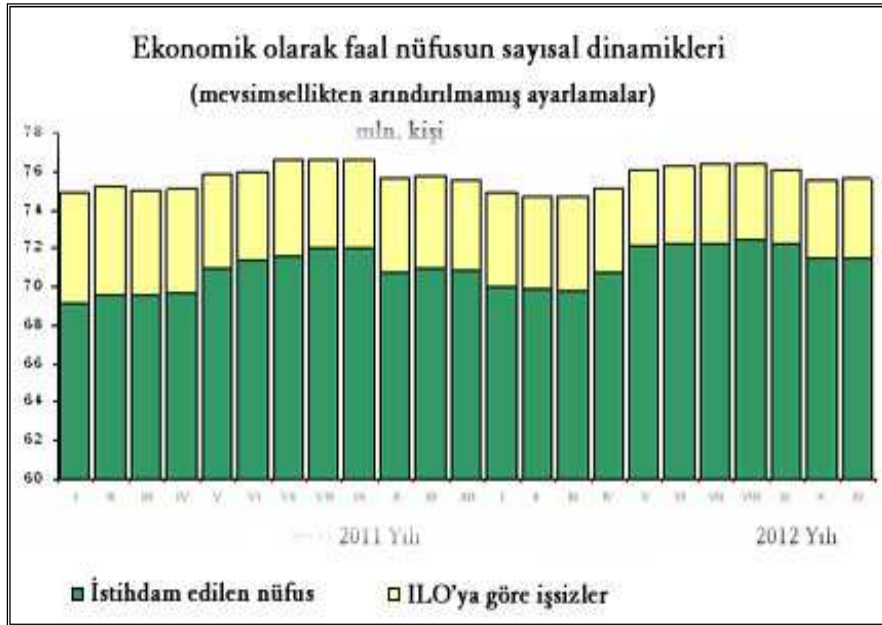
1.2. Resmi İşsizlik Verilerinin ILO Verileriyle Karşılaştırılması

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün 102 sayılı sözleşmesine göre, işsizlik ile beraber artan yoksulluk ciddi bir sosyo ekonomik bir sorun oluşturmaktadır. Nitekim sosyal devletin mücadele etmesi gereken temel risklerden biri haline gelen işsizliğe karşı ilgisiz kalmak ve işsiz kalanları kendi durumlarına bırakmak, çağın sosyal devlet anlayışı ile bağdaşmamaktadır. William H. Beveridge'e göre "işsizlikten doğan iki büyük kötülük var; ilk olarak işsizlik, işsiz kalan fertte faydasız, arzu edilmeyen insan olduğu hissini uyandırır; ikinci olarak ise, işsizlik insanların hayatına korku getirir ve bu korkudan da nefret doğar." (GÜZEL, 2006: 817-818; TOKER, 2002: 85; HÜSEYİNLİ, 2012: 280-304)

İşsizlik seviyesinin yüksek olması her zaman ekonomik durumun kötü olduğunu ve düşük yaşam standartlarını yansıtmaktadır. Rusya Federasyonu İstatistik Kurumunun 2012 yılı Kasım dönemi örneklem araştırması özetle şöyledir: 2012 yılı Kasım ayında 15-72 yaş arası ekonomik olarak aktif nüfus sayısı (çalışanlar ve işsizler) 75,5 milyon kişi olup ve ülkenin toplam nüfusunun yaklaşık % 53'ünü oluşturmaktadır. Ekonomik olarak aktif nüfus içinde 71,5 milyon kişi ekonomik faaliyetlerde çalışanlar gibi sınıflandırılmış olup 4,1 milyon kişi ise ILO kriterlerine göre işsizler sınıfını (hiçbir işi ya da gelir getiren uğraşısı olmamış ve hali hazırda iş arayanlar) oluşturmaktadır (ROSTTAT, v İyule 2012).

Rusya Federasyonu'nda 2012 yılı Kasım dönemi ekonomik olarak aktif nüfusun işsiz oranı %5,4 seviyesindedir. Bu oranda mevsimsel faktörler istisna dışı tutulmuştur.

Şekil-1: Rusya Federasyonu'nda Ekonomik Olarak Faal Nüfusun Dinamikleri

Kaynak: Tekuşıye Dannie po Zanyatosti Naseleniya v Rosii,
<http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

Şekil-2: ILO'ya Göre İşsizlik Oranı

Kaynak: Tekuşıye Dannie po Zanyatosti Naseleniya v Rosii
<http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

Bununla birlikte 2012 yılı Kasım döneminde nüfusun istihdam oranı ya da çalışan nüfusun toplam nüfusa oranı % 64,5'dir.

Tablo-1: Ekonomik Olarak Aktif Nüfus

	III. çeyrek	2012 yılı		
		Eylül	Ekim	Kasım
Bin Kişi				
15-72 Yaş arası ekonomik aktif olarak nüfus (çalışan)	76341	76172	75525	75542
Çalışanlar	72319	72187	71501	71457
İşsizler	4022	3985	4023	4085
Oransal Veriler				
Ekonomik Faaliyet Oranı (aktif nüfusun 15-72 yaş nüfus sayısına oranı)	68,9	68,7	68,1	68,1
İstihdam Oranı (çalışanların 15-72 yaş nüfus sayısına oranı)	65,2	65,1	64,5	64,5
İşsizlik Oranı (işsizlerin ekonomik aktif nüfusa oranı)	5,3	5,2	5,3	5,4

Kaynak: Tekuşiye Danne po Zanyatosti Naseleniya v Rosii
<http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

Rusya Federasyonu İstatistik Kurumunun 2012 yılı Kasım ayı verileri, aynı yılın Ekim ayı ile karşılaştırıldığında istihdam edilen kişi sayısı 44 bin kişi ya da % 0,1 kadar azalmış, işsizlerin sayısı ise 62 bin ya da % 1,5 artmıştır. 2012 yılı Kasım ayı verileri, 2011 yılı Kasım ayı verileri ile karşılaştırıldığında ise istihdam edilen kişi 487 bin ya da % 0,7 artmış, işsiz sayısı ise 681 bin ya da % 14,3 oranında düşmüştür. İşsizlerin toplam sayısı içinde özellikle ILO kriterlerine göre sınıflandırılan ve İstihdam Hizmetleri Servisine kayıtlı olan işsizlerin sayısı 4 kat artmıştır. 2012 yılı Kasım ayı sonunda İstihdam Hizmetleri Servisine kayıtlı işsizlerin sayısı 1.017.000 kişi olup, bu rakam aynı yılın Ekim ayı ile karşılaştırıldığında % 3,1 daha çok olmuştur.

1.3. Cinsiyete Göre İşsizlik

ILO metodolojisine göre işsizler arasında 2012 yılı Kasım döneminde kadın işgücünün işsizlik oranı %46,5 oranında seyretmiştir. Erkekler ile kadınlara göre işsizlik ve işsizlik sebepleri farklılık göstermektedir. Kadın işsizlerin bir kısmı özellikle çalışmak istememekte ve ev hanımlığını tercih etmekte-

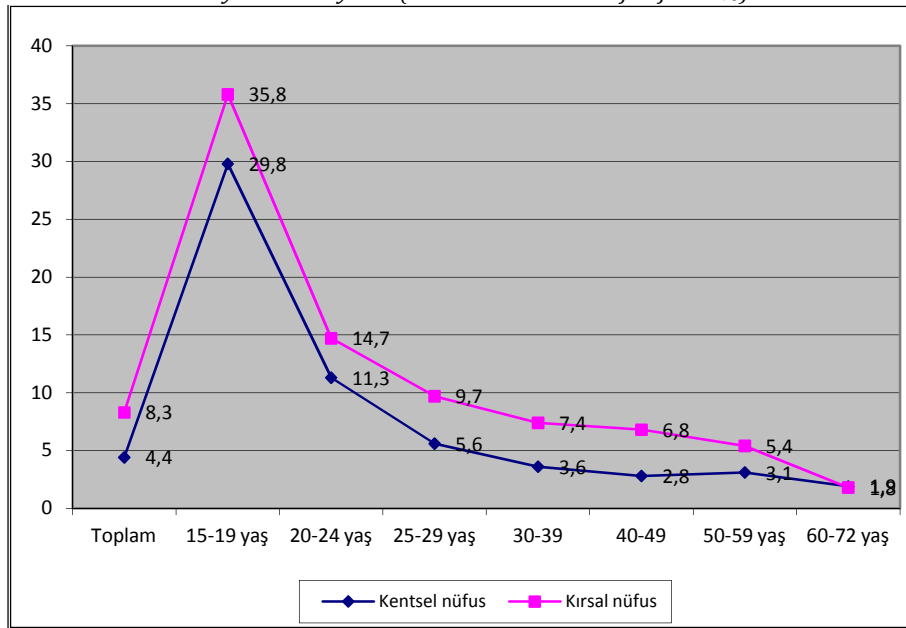
dir. Bu nedenle oluşan işsiz kesimi ekonomik nedenler çerçevesinde oluşan işsizlik kapsamında değerlendirmek gerektiği ve bu pasif iş gücü gurubunda ele alınması yazarlarca vurgulanmaktadır. (Şokina 1999)

Bir takım nedenlerden dolayı kırsal bölgelerde işsizlik özellikle kadın işçileri daha fazla etkilemektedir. Tarım Rusya Federasyonunun en fazla kadın istihdamını kendinde barındıran bir sektördür. Kadın çalışanlar tarımda istihdam edilenlerin neredeyse yarısını oluşturmaktadır. Özellikle hayvancılıkta bu oran çok yüksektir. Bu sektördeki düşüşler otomatik olarak kadın işgücündeki işsizlik oranlarını etkilemektedir. (Elçinanov 2001: 133-135)

1.4. Yerleşim Yerine ve Yaş Durumuna Göre İşsizlik

Kentsel nüfusun işsizlik oranı % 61,3 oranındadır. Kentsel ve kırsal nüfusun işsizliği, kırsal nüfus arasındaki işsizlik seviyesinin, kentsel nüfus işsizlik oranıyla karşılaştırıldığında kırsal nüfus işsizliğinin aşırı yüksekliği karakteristik bir özellik sergilemektedir. 2012 yılı Kasım ayında bu artış 1,9 kat olmuştur. Kırsal nüfusun uzun dönemli işsizlik oranı % 30, kentsel nüfusun uzun dönemli işsizlik oranı ise % 26,2'dir.

Şekil-3: Yaş Grubu ve Yerleşim Yerine Göre İşsizlik Oranı
2012 yılı Kasım ayında (ekonomik olarak aktif nüfusun %)

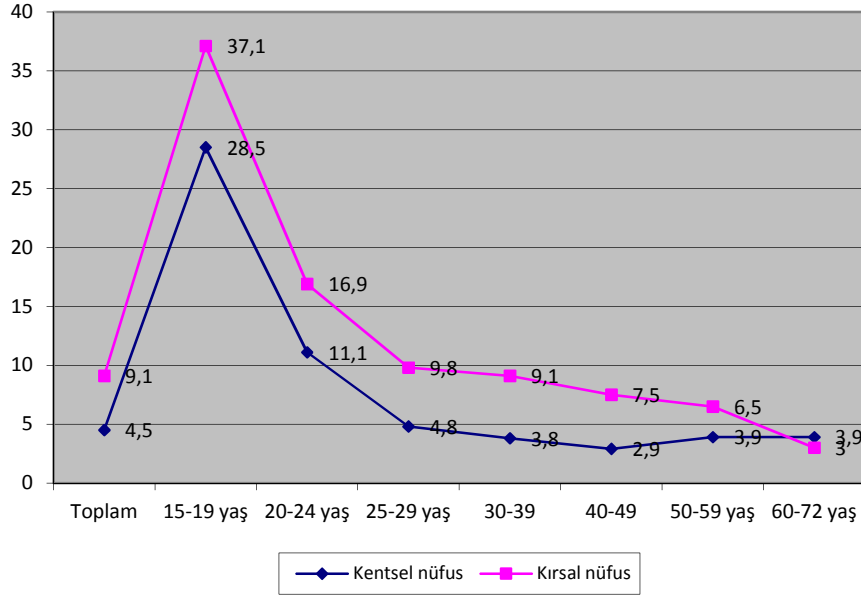

Kaynak: Tekuşiye Danne po Zanyatosti Naseleniya v Rosii, <http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

2012 yılı Kasım ayında işsizlerin yaş ortalaması 34,4 yıldır. Yaşı 25'e kadar olan genç işsizlerin oranı % 28,2 olup (2012 yılı Şubat ayında % 26,8), 15-19 yaş arası işsizlerin oranı %5,9, 20-24 yaş arası işsizlerin oranı ise % 22,3'tür. Yüksek işsizlik oranı 15-19 yaş arasında % 32,5 ve 20-24 yaş % 12,3 arasında gözlemlenmektedir. 2011 yılı Kasım dönemi ile karşılaştırıldığında 15-19 yaş arası işsizlerin sayısı %1,6 azalmış, 20-24 yaş arası işsizlerin sayısı ise 0.1 puan artmıştır.

Şekil-4: Yaş Grubu ve Yerleşim Yerine Göre İşsizlik Oranı
2012 yılı Kasım ayında (ekonomik olarak aktif nüfusun %)

Kaynak: http://www.gks.ru/bgd/free/b04_03/IssWWW.exe/Stg/d03/36.htm
(26.04.2014)

2012 yılı Kasım ayında ortalama olarak 15-24 yaş arası genç işsizlerin oranı % 14,2 olup, bunun yanında kentsel kesimde bu oran % 12,7, kırsal kesimde ise %17,4'tür. Gençler arasında ortalama olarak 15-24 yaş arası işsizlerin sayısı ile, 30-49 yaş arası yetişkin grup karşılaştırıldığında gençlerin yüksek işsizlik düzeyi katsayısının 3,4 kat fazla olduğunu görmekteyiz. Aynı zamanda bu katsayı kentsel nüfusta 3,9 kat, kırsal nüfusta ise 2,5 kat olmaktadır.

2014 yılının verilerine göre işsizlik yaş ortalaması 37 yaş olarak belirlenmiştir. 25 yaşına kadar olanlar 23,7 oranını teşkil etmekte olup 15-19 yaş arası olanlar % 4,5, 20-24 yaş aralığı ise %19,2 oranlarında seyretmiştir. Genel olarak işsizler içinde en yüksek işsizlik oranı 15-19 yaş aralığı gençleri kapsamaktadır ki, bu oran 32,5, 19-24 yaş arası olanların işsizliği

ise %12,5 olarak belirlenmiştir. Nitekim 2013 ve 2014 yılları kıyaslandığında 15-19 yaş aralığının işsizliği yükselmiş, 19-24 yaş aralığının ise işsizlik oranı 1,2 oranında düşmüştür. Yine 2014 yılında 15-24 yaş işsizlik oranı 30-49 yaş gurubuna göre 3,1 defa yükselmiştir ki, bu da şehir nüfusunda 3,6 kat, kırsal kesimde ise 2,4 kat artmıştır.

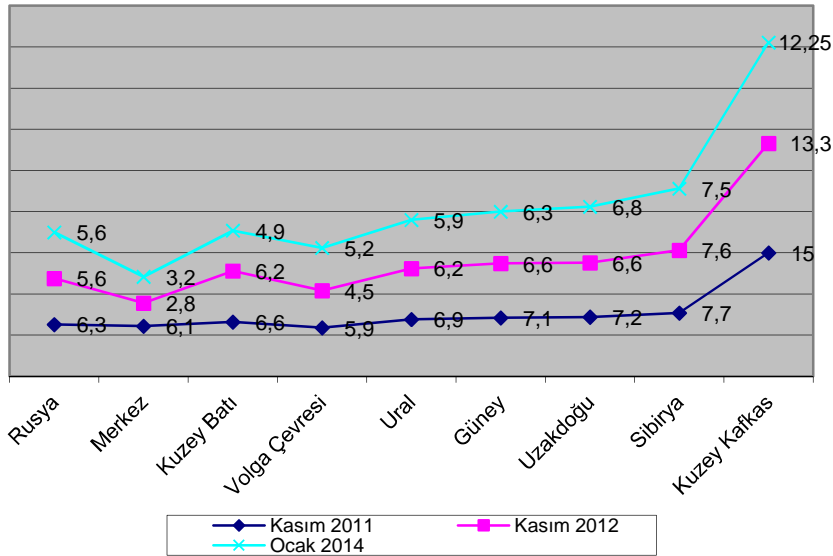
1.5. İş Deneyimine Göre İşsizlik

İşsizlerin %30,1'i hiçbir iş deneyimine sahip olmayan kişilerdir. 2012 yılı Kasım ayındaki veriler, 2011 yılı Kasım ayı ile karşılaştırıldığında iş deneyimi olmayan işsizlerin sayısı 102.000 kişi azalarak ya da %7,7 oranında azalışla 1,2 milyon kişiye ulaşmıştır. İş tecrübesi olmayan işsizlerin %16,8'ini 20 yaş altı gençler, %46,2'sini 20 ile 24 yaş arası gençler, %21'ini ise 25-29 yaş arası işsizler oluşturmaktadır. 2012 yılı Kasım ayında işçilerin toplu işten çıkarılması ya da işyeri tasfiyesi nedeniyle işini bırakan işsizlerin oranı %16,8'dir. İstifa nedeniyle işini bırakan kişilerin oranı ise %24,1'dir.

1.6. Bölgelere Göre İşsizlik

Rusya diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, ekonomik faaliyet alanları, geniş coğrafyası ve çeşitliliğe sahip olması hususuyla seçilmektedir. Ayrıca metrekareye daha düşük kişi yoğunluğu ülkeye has bir başka özelliktir.

Şekil-5: Federal Bölgelere, ILO Verilerine Göre İşsizlik Oranı
(ekonomik olarak aktif nüfus sayısının %)

Kaynak: Tekuşiyе Dannie po Zanyatosti Naseleniya v Rosii
<http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

Bu geniş coğrafyada yerleşen Federal Bölgelerdeki işsizlik oranları da farklılık göstermektedir. Örneğin en düşük işsizlik oranı Merkezi Federal Bölgede olduğu izlenmektedir. Buna karşılık Kuzey Kafkasya Federal Bölgesi en yüksek işsizlik oranı ile ilk sıradadır. ILO verilerine göre hazırlanan yukarıdaki tablo Federal Bölgelere göre işsizlik oranı farklılığını yansıtmaktadır.

İşsizlik oranı 2014 yılında yine gayri eşit olarak dağılım göstermiştir. Örneğin Merkez bölgesinde, Volga çevresinde ve Uzakdoğu'da yükseliş olmasına karşılık, şekil 5'de de görüldüğü üzere diğer bölgelerden daha aşağı seviyelere inmiştir.

2. İşsizlik ve İstihdam Verilerinin Karşılaştırılması

2012 yılı Aralık ayı işsizlik oranı % 5,28 olup, Kasım 2011 yılı (% 5,41) ile karşılaştırıldığında değişim % -0,13 ve 2011 yılı Aralık ayı verileri ile karşılaştırıldığında ise (% 6,10) değişim % -0,82 olmuştur. Ekonomik olarak aktif nüfus 75.313.000 kişidir. 2012 yılı Kasım ayına göre değişim -229.000 (% -30) ile 75.542.000 kişi olurken, Aralık 2011 yılı ile karşılaştırıldığında ise değişim -287.000 (% -0,38) ile 75.600.000 kişi olmuştur.

Ekonomik olarak toplam aktif nüfusun 71.335.000 çalışan kişi sayısı 2012 yılı Kasım ayına göre değişimi -122.000 kişi olup (% -0.17), toplam çalışan sayısı 71.457.000 gerçekleşmiştir. 2012 yılı Kasım ayı verileri, 2011 yılı Aralık ayı ile karşılaştırıldığında ise değişim 335.000 (% 0.47) ve 71.000.000 kişidir. Aynı zamanda, 2012 yılı Aralık ayı işsiz sayısı 3.978.000 kişidir. 2012 yılı Kasım ayı işsiz sayısı 4.085.000 kişi olup değişim -107.000 kişi (% -2,62), 2011 yılı Aralık ayı değişimi ise -622.000 kişi (% -13,52) ile işsiz sayısı 4.600.000 kişi olmuştur. (Zanyatosti Naseleniya v Rosii, 21.04.2014).

Aşağıda 2014 yılı ve önceki yılların istihdam ve işsizlik verileri tablo halinde verilmiştir.

Tablo-2: İstihdam ve İşsizlik Verileri

Yıl	Ekonomik Aktif Nüfus	İstihdam Sayısı	İşsiz Sayısı	İşsizlik Oranı %
2014	74 627 000	70 447 000	4 180 000	5,6
2013	75 208 000	70 730 000	4 477 000	6,0
2012	75 313 000	71 335 000	3 978 000	5,28
2011	75 800 000	70 800 000	5 000 000	6,60
2010	75 440 000	69 804 000	5 636 000	7,47

2009	75 658 000	69 285 000	6 373 000	8,42
2008	75 757 000	70 965 000	4 791 000	6,32
2007	75 159 000	70 570 000	4 588 000	6,11
2006	74 167 000	68 855 000	5 312 000	7,16
2005	73 432 000	68 169 000	5 263 000	7,17
2004	72 950 000	67 275 000	5 675 000	7,78
2003	72 391 000	66 432 000	5 959 000	8,23
2002	72 357 000	66 659 000	5 698 000	7,88
2001	71 547 000	65 123 000	6 424 000	8,98
2000	72 770 000	65 070 000	7 700 000	10,58

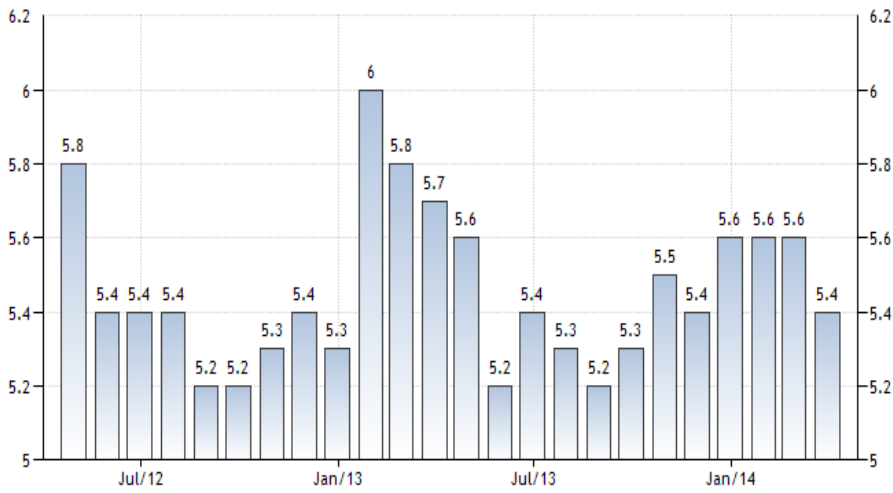
Kaynak: Tekuşiye Dannie po Zanyatosti Naseleniya v Rosii
<http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı gibi Rusya’da 2000-2012 yılları arasında işsizlik, 2008-2009 dünya ekonomik kriz hariç sürekli düşüş göstermiştir. İstihdam ise ülkede sürekli artış göstermiştir. 2008-2012 döneminde ise işsizlik sürekli olarak düşüş eğiliminde olmuştur.

İşsizlik, gerek gelişmiş gerekse gelişmekte olan ülkeler için önemli ekonomik ve toplumsal sorunlardan biri olarak önemini korumaktadır. IMF, verilerine göre, Nisan 2012 verilerinden de görüldüğü üzere 2010 yılında % 8,3 ile oldukça yüksek bir seviyeye ulaşan gelişmiş ülkelerde işsizlik oranı, 2011 yılında küçük bir düşüşle % 7,9’a gerilemiştir. Bu oran 2012 yılında aynı seviyelerde korunmuş, 2013 yılında ise 7,8’e gerilemesi öngörülmüştür. Gelişmekte olan ülkeler arasında yer alan Rusya’daki oranlar da dikkat çekmektedir. Rusya’da 2010 yılında % 7,5 olan işsizlik oranı, 2011 yılında % 6,6’e gerilemiştir. Ülkede işsizlik oranının 2012 ve 2013 yıllarında % 6’ya gerileyeceği değerlendirilmiştir. (Dünya Ekonomisi Bülteni, 2012: 6) Ancak yukarıda da verilerden görüldüğü üzere 2012 yılında işsizlik % 5,28 oranlarında seyretmiştir.

Çalışan aktif nüfus Ocak 2013 yılında 75.208.000 sayısında olup, ancak Ocak 2014 ayında ise 74.627.000' a düşerek % 0,77 oranında değişikliğe uğramış ve 581.000 çalışan sayısı azalmıştır. Yine işsizlik oranına baktığımızda 2014 yılında işsizliğin aşağılara doğru inişte olduğu görülmektedir. Ocak 2014 verilerine göre işsiz sayısı 4.180.000 olup Ocak 2013 tarihi 4.477.000 olan işsiz sayısında 297.000 düşüş yaşanmıştır. Rusya Federasyonu Federal Devlet İstatistik Servisi verilerine göre ise Rusya'da Şubat 2014 yılında 4.2 milyon, ya da ekonomik olarak aktif nüfusun % 5.6, işsiz olarak sınıflandırılır. Bu oran aralık ayıyla kıyaslandığında % 0,02 oranında değişerek % 5,58 oranında yükselmiştir. Ocak 2013 yılında ise bu oran % 5,95 seviyelerinde idi. Aşağıdaki şekilde yıllara göre işsizlik oranlarını görmektediriz. (Россия - Уровень безработицы - 2014)

Şekil 6: Yıllara göre işsizlik oranı

Kaynak:

[http://ru.tradingeconomics.com/russia/unemployment-rate,\(27.04.2014\)](http://ru.tradingeconomics.com/russia/unemployment-rate,(27.04.2014))

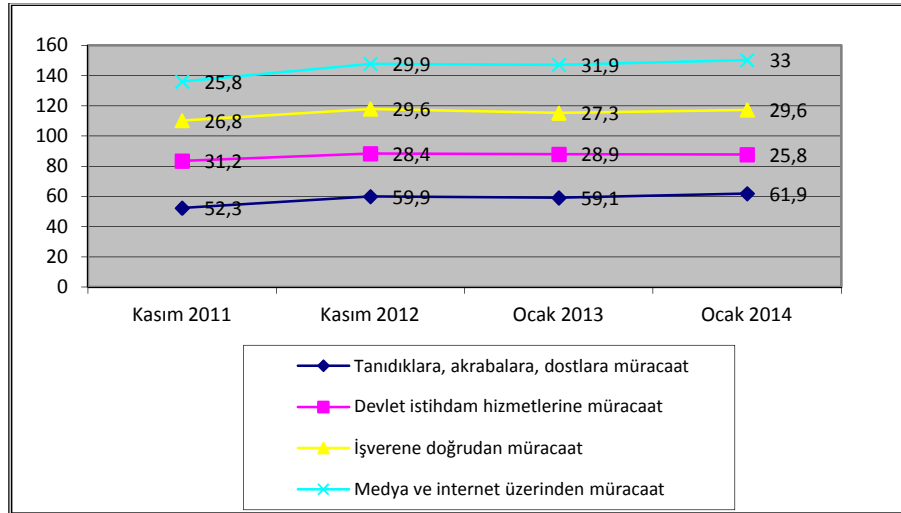
3. Rusya'da İşsizlerin İş Arama Yöntemleri ve İstatistik Veriler

İşsizlerin iş sorununun çözümü yönünde faaliyet gösteren İstihdam Hizmetleri Servisi yetkilidir. (Bu kurum Türkiye'de İŞKUR'un yapmış olduğu faaliyetleri yürütmektedir). Ancak istatistik verilerden de görüldüğü üzere kurum iş bulma açısından talepleri karşılayamamaktadır. Nitekim işsizlerin büyük oranı şahsi yöntemleriyle iş bulmaya çalışmaktadırlar.

Rusya Federasyonu İstatistik Kurumunun 2012 yılı Kasım ayı istihdam araştırması verilerine göre işsizlerin % 72'i İstihdam Hizmetleri Servisinin yardımı olmadan kendi başlarına iş aramışlardır. 2011 yılı Temmuz ayı verilerine göre bu oran % 65 düzeylerinde seyretmiştir. İş bulmak için erkekler kadınlara göre daha az İstihdam Hizmetleri Servisine müracaat et-

mektedirler. İstihdam büroları aracılığıyla iş arayan erkeklerin oranı 2012 yılı Kasım ayında % 24,2 iken, kadın işsizlerin oranı ise % 33,3 olarak gerçekleşmiştir. İş aramada en çok tercih edilen yöntem dost, akraba ve arkadaş yardımıdır. Bu işsizlerin en çok tercih ettiği yöntem olup, işsizlerin % 59,9'u bu yöntemi tercih etmiştir. Ocak 2014 yılı verilerinde ise kendi başına iş arayanların oranı % 74'e yükselmiş, istihdam kurumları aracılığıyla iş arayan işsiz erkeklerin payı % 29,9, kadın işsizlerin ise payı % 22.6 olarak seyretmiştir. Yine arkadaşları, akrabaları ve tanıdıkları yardımı iş başvurusu en çok tercih edilen yöntem gibi kendi tercih edilirliliğini korumuş ve bu oran işsizlerin % 61,9 oranını kapsamıştır. (ROSTTAT, 23.02.2013)

Şekil-7: İşsizlerin İş Arama Yöntemleri
(toplam işsizlerin % olarak)

Kaynak: Tekuşiye Dannie po Zanyatosti Naseleniya v Rosii,

http://www.gks.ru/bgd/free/b04_03/IssWWW.exe/Stg/d03/36.htm ve

<http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)

4. Rusya Federasyonu'nda İşsizlikle Mücadele Politikaları

Ülkede işsizliği azaltmak için yasal ve ekonomik önlemler geliştirilmiştir. Diğer ülkelerde olduğu gibi bu önlemler, istihdam organizasyonları ve iş bulma kurumları tarafından gerçekleştirilir. Alınan önlemlerden bazıları şöyle sıralanabilir:

- Vergi indirimleri, sübvansiyonlu krediler, yatırımlar gibi araçların kullanımı yoluyla yeni işyerleri yaratılması veya var olanların korunması için harcamalarla ve hükümet politikalarıyla istihdamın yükseltilmesinin teşvik edilmesi,
- Nüfus içinde özellikle kadınlar için serbest mesleklerin teşvik edilmesi,

- Çalışanların mesleki eğitim alan ve koşullarının, biçimlerinin geliştirilmesi,
- İşgücü göçüne izin verilmesi ve
- Ekonominin kamu ve özel sektörlerinde esnek istihdam biçimlerinin aktif olarak kullanılmasıdır. (Roşin vd. 2000: 289)

Hali hazırda işsiz ve kendi işini kurma arzusunda olan birisi, girişimcilik faaliyetlerinin temelleriyle ilgili ücretsiz eğitim hakkına, hibe ve krediler alabilme hakkına sahiptir. Ayrıca, istihdam fonundan işsizlere girişimcilik tescili için 15 asgari ücret tutarında ödeme, hesapların açılması ve serbest meslek eğitimi ile ilgili diğer faaliyetlerin masraflarının karşılanması sağlanmaktadır. (Adamçuk vd. 2004: 54)

İşsizlik çeşitlerinin fazla olması, işsizliği azaltma faaliyetlerini de son derece zorlaştırmaktadır. Nitekim işsizlikle mücadele için tek bir yol mevcut olmadığından Rusya Federasyonu, her ülke gibi bu sorunu çözmek için farklı yöntemler kullanmak zorundadır. Geçici işsizlik seviyesini azaltmak için işgücü piyasasının daha iyi bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Söz konusu organizasyon ve kurumlar, mevcut boş iş pozisyonları hakkında bilgileri, işverenlerden toplayıp işsizleri bilgilendirmektedirler. Aynı zamanda bu kurumların amacı işgücü hareketliliğini azaltmaktır. Her şeyden önce bunu yapmak için bir şehirden diğerine hareket yönündeki idari engellerin kaldırılması gerekmektedir. Yine, gelişmiş konut piyasasının oluşturulması, konut inşaatının ölçeklerinin artırılması gibi hususlar gerekli görülmektedir.

Yapısal işsizliğin azaltılması her şeyden çok mesleki yeniden eğitim ve uzmanlaşma programlarına katkısı ile olmaktadır. Bu tür programlar işgücünün en iyi şekilde mevcut işyerlerine uyumunu sağlamaktadır. Bu görev mesleki eğitim programı ve iş yerleri hakkında bilgi ile elde edilmektedir. Mesleki eğitim programları işyerleri için eğitim vermekle birlikte işsizler ve gençler için de özel eğitimler vermektedir. Güncelliği yitirmiş mesleklere sahip yaşlı işçiler için de bu programlar faydalı olmaktadır. (Saks 2006: 63)

İşsizlikle mücadelede en zor olanı konjonktürel işsizliktir. Bu sorunu çözmek için en etkili önlem mal talebindeki büyüme için koşulların oluşturulmasıdır. İşgücü piyasasında talep, üretim ve piyasalardaki mal ve hizmet durumuna bağlıdır. İstihdam artacak, eğer emtia piyasalarında büyük talep varsa ve bu talebi karşılamak için işçi alınacağı için işsizlikte düşüş sağlanacaktır.

Talebi arttırmanın yolları aşağıdaki hallerle mümkün olacağı savunulmaktadır: (Kaşperov 2007: 117)

- **İhracatı teşvik etmek:** Bu doğrultuda üretim artışı, istihdam artışına da neden olacaktır. Ürünlerin rekabet gücünü arttırmak amacıyla işletmelerin yeniden yapılandırılmasına yönelik yatırımların desteklenmesi ve teşvik edilmesi önem taşımaktadır.

▪ **İşgücü arzının azaltılması için koşulların oluşturulması:** Daha az insanın iş başvurusu yapması doğal olarak iş bulmayı daha kolay hale getirecektir. Bu durum için bazı kolaylıklar getirilebilir. Örneğin, henüz emeklilik yaşına gelmemiş çalışanlara erken emeklilik için bir fırsat sağlanabilir. Rusya Federasyonu'nda ülke genelinde hükümet organlarında çalışan erkeklere 57-58 yaş, kadınlara ise 53-54 yaşlarında emekliliğe ayrılmalarına izin verilmektedir. Bu uygulama olmasaydı yaşlı çalışanlar iş aramak zorunda kalabileceklerdi. Yaşlı işgücünün istihdam şansı çok az olup, bu grup işgücü, işsizler ordusunu arttıracaktır. Erken emeklilik ise bu gelişmeyi engellemiştir. Bununla birlikte bu yöntem sadece çok sınırlı alanlarda kullanılabilir. Bu durum emeklilik ödemelerinde de önemli bir artışa neden olmaktadır.

▪ **Serbest mesleklerin yaygınlaştırılması için gereken koşulların oluşturulması:** Bu tür programların amacı kendi ve ailelerini besleyebilecekleri kendi işlerini kurabilmeleri için yardım etmektir.

▪ **Genç işçilere destek için programların uygulanması:** İşsizlik en çok yaşlıları (iş görme kabiliyeti düşen ve sağlığı kötüleşeni hiç kimse işe almak istememektedir) ve gençleri (düşük beceri ve deneyim eksikliğinden dolayı hiç kimse işe almak istememektedir) olumsuz etkilemektedir.

Gençlerin istihdamına yönelik girişimler de söz konusudur. Bunlar ekonomik teşvikler, sadece gençlere iş sunan özel şirketlerin kurulması, gençlerin istihdam şansının büyük olduğu mesleki eğitim merkezlerinin kurulması gibi çeşitli proje ve uygulamalardır.

İşsizliği azaltmak için üzerinde durulan farklı programlar tartışılmakta ancak, bu programların konjonktürel işsizliği ne önemli ölçüde azaltacağı ne de tamamen ortadan kaldıracığı öngörülememektedir. Olumlu sonuca ulaşmak ülkedeki ekonomik durumun genel olarak iyileşmesiyle mümkündür. İşsizlik sorunun giderilebilmesi için her şeyden önce devlet tarafından oluşturulan istihdam politikası bir uyarı niteliğinde olmalı ve işsizliğin azalması için devlet düzenleyici bir dizi tedbir uygulamalıdır ki, bu tedbirlerden bir kısmı aşağıda belirtilmektedir: (Gordon vd. 2004: 96)

▪ **İşletmelerin kısmi istihdam günü veya haftasını uygulamaları için mevcut işgücü talebini yeniden tahsis ederek teşviklerin geliştirilmesi:** Bu tür işletmelerin yeni işsizlerin maliyetlerini karşılayabilmeleri için vergi indirimleri almaları için olanak sağlanmalıdır.

▪ **Mevcut işletmelerde ek işçi gücü için bütçe sübvansiyonlarının verilmesi:** Bu durum çalıştırılan ek işçilere kredi şeklinde devlet maaşı biçiminde olabileceği önerilmektedir.

▪ **Yasayla emeklilik yaşını düşürülmesi:** Aynı yol personelin yeniden eğitilmesi ve niteliklerinin yükseltme hizmetlerinin gelişimine neden olabileceği savunulmaktadır.

▪ **Kar amaçlı olmayan, toplum yararıyla ilgili işyerlerinin oluşturulması:** Örneğin, çevre koruma alanında çalışma v.b.

▪ **Üçlü anlaşma mekanizmasının oluşturulması:** Sosyal ortaklık sisteminin oluşturulmasına geçiş, aynı zamanda ücret artışını sınırlamak amacıyla üçlü anlaşmalar (işverenler-sendikalar-devlet) mekanizmasının oluşturulması öneriler arasındadır. İşverenlerden ek ücretler için harcanan kaynaklar üzerinden vergi alınması ve bu vergilerin istihdama yönelik kullanılması işsizliğin ortadan kaldırılmasına yardımcı olacaktır.

▪ **Yabancı yatırımların teşviki:** Gelecekte istihdamın artışı yabancı yatırımlara da bağlıdır. Genel olarak yatırımlar işletmelerin yeniden yapılmalarına, yeni teknolojik donatıma sahip olmalarına ve işçi gücü tasarrufuna etkisi olacaktır. Sermaye yatırım artışı yeni istihdam yaratılması anlamına gelmektedir.

▪ **Savunma sanayisinde yapısal değişikliğe gidilmesi:** Önemli ölçüde işsiz sayısını azaltmak savunma sanayisinde yapısal değişikliklerle de etkili olacağı savunulmaktadır. Dönüşüm süreci, istihdamı artırmak için büyük bir potansiyele sahiptir. Dönüşüm sürecinin istikrarı bile bugün işgücü piyasası düzenlemelerinde büyük bir artı olacaktır.

SONUÇ

İşsizlik sorunu ülkelerin toplumsal, ekonomik yapılarına ve süreçlerine göre değişiklikler gösterse de, her ülke ekonomisinin karşılaştığı en temel ve önemli sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir. İşsizliğin olumsuz etkileri insanların yaşam standartlarında düşüşe ve ciddi psikolojik travmaya neden olmakta ve aynı zamanda beraberinde ciddi ekonomik ve sosyal maliyet getirmektedir. Çalışma arzu ve isteğinde olan kişiler işsiz oldukları için onlara yansıyan olumsuz sonuç toplumun tamamına yansımakta, toplumun gelişmesine ve kendi potansiyel imkanlarıyla ilerlemesine engel olmaktadır. Ayrıca işsizlik ekonomik büyümenin yavaşlamasına ve büyüme hızına engel olmaktadır. Neticede Rusya gibi büyük nüfusa sahip ülkede bu sorun önemini ve etkisini arttırarak devam ettirmektedir.

İşsizlik konusunda Rusya Federasyonu devlet politikasının üç politika yaklaşımı vardır: sosyal, makroekonomik ve istihdam. Sosyal politika yaklaşımı, işsizlerin yaşam standartlarını korumak için yardımcı olmaktadır. Nihayet istihdam politikası ise yeni işyerlerinin yaratılmasını, personel eğitimi ve iş merkezleri kurulmasını hedeflemektedir.

Sosyo-demografik güvenliğin en önemli göstergesi işsizlik düzeyidir. Rusya Federasyonu'nda işsizliğin ortaya çıkma nedeni piyasa ilişkilerinin gelişmesine ve her şeyden önce emek piyasasına bağlıdır. İşsizliğin maddi koşulları olarak üretimin düşmesi ve ekonomide yapısal değişikliklerin meydana gelmesidir.

Özellikle Rusya Federasyonu'nda işsizlik sayısı anket yardımıyla ölçülemeyip, İstihdam Hizmetleri Servisine kayıt yaptıran işsiz sayısıyla ölçülmektedir. Batılı ülkeleri deneyimi göstermiştir ki doğrudan ölçüm yöntemiyle gerçek işsizlik seviyesi belirlenmemektedir. Çünkü düşük işsizlik ödeneği nedeniyle insanlar kayıt yaptırmak için acele etmemektedirler.

Eğer Batılı ülkelerin işsizlikle ilgili sosyal yardımların çokluğuyla endişeleri varsa, yeni bir iş aramak için teşvikleri azaltabilir ve işsizlik süresini arttırmaları. Rusya’da ise yoksulluk ödeneği resmi işsizlik oranının düşük düzeyde kalmasını sağlamaktadır. Böylece, düşük bir işsizlik ödeneği büyük ölçüde işsizlerin mevcut kayıt sistemine kaydolmasını sağlayacaktır. Son derece düşük işsizlik yardımları ise, kısıtlı imkanlarla işsizler için yeniden eğitime harcanacak ve düşük olasılıkla bir sonraki istihdamda önerilen düşük ücretli işlerden dolayı işgücü piyasasına vasıflı işsizlerin akışını engelleyecektir.

İşsizlik toplumun sosyal ve ekonomik hayatında hem negatif hem de pozitif önemli değişiklikler yaratır. Rusya Federasyonu’nda işsizlik yapısının analizi göstermiştir ki, cinsiyete göre işsizlerin dağılımı son sekiz yılda yaklaşık erkeklerin üstünlüğü ile sabitlenmiştir. İşsizler grubunda önde gelen yaş grubunu 30 yaş altı gençler oluşturmaktadır. Eğitim seviyesine göre ise işsizlerin içinde en büyük payı orta öğretimli vatandaşlar almaktadır.

Rusya Federasyonu tipolojisi işsizlik seviyesi verilerine göre bölgelerdeki farklı işsizlik seviyelerindeki grupların belirlenmesine olanak sağlamaktadır. İşsizlik birçok kritere göre tahmin edilmektedir ki, bunlar İşsizlerin istihdam hizmetleri servisine kaydı, çalışmayan ve aktif olarak iş arayanlar, istihdamın yasal statüsüne bakılmaksızın çalışma eksikliği (işverenin inisiyatifine bağlı olarak yıllık izinler ve eksik çalışma) gibi kriterler dikkate alınabilir.

Bu veriler ışığında belli olmuştur ki, en yüksek işsizlik oranları ülkenin Güney bölgeleri ve Uzak Doğu için tipikleşmiştir. Yani ülkenin orta kesiminden çevresine doğru yayılan mevcut yüksek işsizlik oranının artışının nedeni ülkenin Avrupa kısmındaki daha gelişmiş alt yapının olmamasından kaynaklanmaktadır.

Son yıllarda Rusya Federasyonu’nda istihdamın arttığı, işsizliğin ise azaldığı gözlemlenmektedir. 2008 yılı sonrası dünyadaki ekonomik krizi göz önünde bulunduramazsak, Rusya Federasyonu’nun istihdam politikasının başarıya ulaştığını söyleyebiliriz. Çünkü istatistik verilerden de anlaşılmaktadır ki ülkede her ne kadar olumsuz sesler yükselse de ekonomik reform sayesinde işsizlik azalmış, istihdam ise artmıştır.

KAYNAKÇA

- ABDULLAH Akif., (2013), “Rusya’da Kadın İşsizliğinin Özellikleri ve Nedenleri”, *Journal Of Qafqaz University*, Sayı 1, No: 1, Bakü.
- ANANYEV A. H., (2000), *Novie Protsessi v Zanyatosti Naseleniya v Usloviyah Perehoda k Rinoçney Ekonomike*, Yuniti, Moskova.
- ADAMÇUK V.V., Romaşov O.V., Sorokina M.E., (2004), *Ekonomika i Sotsiologiya Truda*, Uçebnik Dlya Vuzov, YUNİTİ, Moskova.
- BREEV B.D., (2005), *Bezrobotitsa v Sovremennoy Rosii*, Nauka, Moskova.
- BAŞTERAZİ S., (1996), *İşsizlik Sigortası*, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları No: 509, Ankara.

- ELÇİNANOV P.M., (2001), *Jenskaya Bezrobotitsa na Sele, Sotsiologičeskie İssledovaniya Soçis*. Moskova.
- GORDON L.A., Klopov E.V., (2004), "Sotsialnie Effekti i Struktura Bezrobotitsi v Rosii", *Rossiyskiy Ekonomičeskiy Jurnal*, No:11, Moskova.
- GÜZEL Ali., (2006), *4447 Sayılı Kanuna Göre İşsizlik Sigortası*, Nusret EKİN'E Armağan, İstanbul.
- HÜSEYİNLİ Namık., (2012), *Azerbaycan'ın Sosyal Güvenlik Sistemi*, Ankara.
- Dünya Ekonomisi Bülteni, (2012) *Dünya Ekonomisine Küresel Bakış*, İstanbul Sanayi Odası, Mayıs.
- KAŞPEROV A., (2007), "Problema Predotvraşeniya Massovoy Bezrobotitsi v Rosii", *Voprosi Ekonomiki*, No: 5, Moskova.
- PROKOPOV F., (1999), "Mikroekonomičeskaya Dinamika, Zanyatost i Bezrobotiča", *Çelovek i Trud*, No: 2-3, Moskova.
- ROFE A.İ, Zabişko B.G, İşin V.V, (2007), "Rınok Truda, Zanyatost Naseleniya, Ekonomika Resursov Dlya Truda", *Uçebnoe Posobie*, "MİK", Moskova.
- ROSTAT, "Zanyatost i Bezrobotitsa v Rossiyskoy Federatsii v Noyabre 2012 goda", http://www.gks.ru/bgd/free/B04_03/IssWWW.exe/Stg/d04/278.htm (23.01.2013)
- ROSTAT, "Zanyatost i Bezrobotitsa v Rossiyskoy Federatsii v İyule 2012 goda", http://www.gks.ru/bgd/free/B04_03/IssWWW.exe/Stg/d04/180.htm (20.02.2013)
- ROSTAT, "Materialı Sayta Federalnoy Služby Gosudarstvennoy Statistiki", <http://www.gks.ru> (23.02.2013)
- ROŞİN S.Yu., Razumova T.O, (2000), *Ekonomika Truda, Uçebnoe Posobie*, INFRA, Moskova.
- SAKS D., (2006), "Rınoçnaya Ekonomika Rosii", *Ekonomika*, Moskova: 63
- ŞOKİNA İ., (1999), *Gendernie Aspekti Hroničeskoj Bezrobotiči*. Saratov. <http://vmg.pp.ua/books>, (Erişim Tarihi: 11.03.2013)
- TAŞ, H. Yunus., (2012), *Türkiye'de İşsizlik Sigortasından Yararlanma Şartları Ve İşsizlik Sigortası Ödemeleri: Gebze İŞKUR Örneği*, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi. Isparta.
- "Tekuşiye Dannie po Zanyatosti Naseleniya v Rosii", <http://уровень-безработицы.рф/> (20.02.2013)
- TOKER Murat., (2002), "İşsizlik Sigortası", *Sayıştay Dergisi*, Sayı 46-47, Ankara.